

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 2014/138

Karar Sayısı : 2015/7

Karar Tarihi : 14.1.2015

R.G. Tarih-Sayı : 7.4.2015-29319

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN : Danıştay Onuncu Dairesi

İTİRAZIN KONUSU : 20.6.2012 tarihli ve 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'nun 3. maddesinin (1) numaralı fıkrasının, 12.7.2013 tarihli ve 6495 sayılı Kanun'un 101. maddesiyle değiştirilen (f) bendinde yer alan "*Bakanlık ve ilgili kuruluşlarında çalışma hayatını denetleyen müfettişler.*" ibaresinin Anayasa'nın 2., 10. ve 49. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi istemidir.

I- OLAY

Türk Mimar ve Mühendis Odaları Birliği tarafından, yönetmelik değişikliğinin iptali istemiyle açılan davada, dava konusu yönetmeliğin kanuni dayanağı olan itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırılık iddiasını ciddi bulan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

III- YASA METİNLERİ

A- İtiraz Konusu Yasa Kuralı

Kanun'un itiraz konusu kuralı da içeren 3. maddesi şöyledir:

"Tanımlar

MADDE 3- (1) Bu Kanunun uygulanmasında;

a) *Bakanlık: Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığını,*

b) *Çalışan: Kendi özel kanunlarındaki statülerine bakılmaksızın kamu veya özel işyerlerinde istihdam edilen gerçek kişiyi,*

c) *Çalışan temsilcisi: İş sağlığı ve güvenliği ile ilgili çalışmalara katılma, çalışmalarını izleme, tedbir alınmasını isteme, tekliflerde bulunma ve benzeri konularda çalışanları temsil etmeye yetkili çalışanı,*

ç) *Destek elemanı: Asli görevinin yanında iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili önleme, koruma, tahliye, yangınla mücadele, ilk yardım ve benzeri konularda özel olarak görevlendirilmiş uygun donanım ve yeterli eğitime sahip kişiyi,*

d) *Eğitim kurumu: İş güvenliği uzmanı, işyeri hekimi ve diğer sağlık personelinin eğitimlerini vermek üzere Bakanlıkça yetkilendirilen kamu kurum ve kuruluşlarını,*

üniversiteleri ve Türk Ticaret Kanununa göre faaliyet gösteren şirketler tarafından kurulan müesseseleri,

e) Genç çalışan: Onbeş yaşını bitirmiş ancak onsekiz yaşını doldurmamış çalışanı,

f) (Değişik: 12/7/2013-6495/101 md.) İş Güvenliği Uzmanı: Usul ve esasları yönetmelikle belirlenen, iş sağlığı ve güvenliği alanında görev yapmak üzere Bakanlıkça yetkilendirilmiş, iş güvenliği uzmanlığı belgesine sahip, **Bakanlık ve ilgili kuruluşlarında çalışma hayatını denetleyen müfettişler** ile mühendislik veya mimarlık eğitimi veren fakültelerin mezunları ile teknik elemanı,

g) İş kazası: İşyerinde veya işin yürütümü nedeniyle meydana gelen, ölüme sebebiyet veren veya vücut bütünlüğünü ruhen ya da bedenen engelli hâle getiren olayı,

ğ) İşveren: Çalışan istihdam eden gerçek veya tüzel kişi yahut tüzel kişiliği olmayan kurum ve kuruluşları,

h) İşyeri: Mal veya hizmet üretmek amacıyla maddi olan ve olmayan unsurlar ile çalışanın birlikte örgütlendiği, işverenin işyerinde ürettiği mal veya hizmet ile nitelik yönünden bağlılığı bulunan ve aynı yönetim altında örgütlenen işyerine bağlı yerler ile dinlenme, çocuk emzirme, yemek, uyku, yıkanma, muayene ve bakım, beden ve mesleki eğitim yerleri ve avlu gibi diğer eklentiler ve araçları da içeren organizasyonu,

ı) İşyeri hekimi: İş sağlığı ve güvenliği alanında görev yapmak üzere Bakanlıkça yetkilendirilmiş, işyeri hekimliği belgesine sahip hekimi,

i) İşyeri sağlık ve güvenlik birimi: İşyerinde iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerini yürütmek üzere kurulan, gerekli donanım ve personele sahip olan birimi,

j) Konsey: Ulusal İş Sağlığı ve Güvenliği Konseyini,

k) Kurul: İş sağlığı ve güvenliği kurulunu,

l) Meslek hastalığı: Mesleki risklere maruziyet sonucu ortaya çıkan hastalığı,

m) Ortak sağlık ve güvenlik birimi: Kamu kurum ve kuruluşları, organize sanayi bölgeleri ile Türk Ticaret Kanununa göre faaliyet gösteren şirketler tarafından, işyerlerine iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerini sunmak üzere kurulan gerekli donanım ve personele sahip olan ve Bakanlıkça yetkilendirilen birimi,

n) Önleme: İşyerinde yürütülen işlerin bütün safhalarında iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili riskleri ortadan kaldırmak veya azaltmak için planlanan ve alınan tedbirlerin tümünü,

o) Risk: Tehlikeden kaynaklanacak kayıp, yaralanma ya da başka zararlı sonuç meydana gelme ihtimalini,

ö) Risk değerlendirmesi: İşyerinde var olan ya da dışarıdan gelebilecek tehlikelerin belirlenmesi, bu tehlikelerin riske dönüşmesine yol açan faktörler ile tehlikelerden kaynaklanan risklerin analiz edilerek derecelendirilmesi ve kontrol tedbirlerinin kararlaştırılması amacıyla yapılması gerekli çalışmaları,

p) *Tehlike: İşyerinde var olan ya da dışarıdan gelebilecek, çalışanı veya işyerini etkileyebilecek zarar veya hasar verme potansiyelini,*

r) *Tehlike sınıfı: İş sağlığı ve güvenliği açısından, yapılan işin özelliği, işin her safhasında kullanılan veya ortaya çıkan maddeler, iş ekipmanı, üretim yöntem ve şekilleri, çalışma ortam ve şartları ile ilgili diğer hususlar dikkate alınarak işyeri için belirlenen tehlike grubunu,*

s) *(Değişik: 12/7/2013-6495/101 md.) Teknik eleman: Teknik öğretmen, fizikçi, kimyager ve biyolog unvanına sahip olanlar ile üniversitelerin iş sağlığı ve güvenliği programı mezunlarını,*

ş) *İşyeri hemşiresi: 25/2/1954 tarihli ve 6283 sayılı Hemşirelik Kanununa göre hemşirelik mesleğini icra etmeye yetkili, iş sağlığı ve güvenliği alanında görev yapmak üzere Bakanlıkça yetkilendirilmiş işyeri hemşireliği belgesine sahip hemşire/sağlık memurunu,*

ifade eder.

(2) İşveren adına hareket eden, işin ve işyerinin yönetiminde görev alan işveren vekilleri, bu Kanunun uygulanması bakımından işveren sayılır."

B- Dayanılan Anayasa Kuralları

Başvuru kararında, Anayasa'nın 2., 10. ve 49. maddelerine dayanılmıştır.

IV- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Serruh KALELİ, Serdar ÖZGÜLDÜR, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Zehra Ayla PERKTAŞ, Recep KÖMÜRCÜ, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Nuri NECİPOĞLU, Hicabi DURSUN, Erdal TERCAN, Muammer TOPAL, Zühtü ARSLAN, M. Emin KUZ ve Hasan Tahsin GÖKCAN'ın katılımlarıyla 11.9.2014 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında, dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

V- ESASIN İNCELENMESİ

Başvuru kararı ve ekleri, Raportör Ömer DURAN tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu yasa kuralı, dayanılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Başvuru kararında, iş sağlığı ve güvenliğinin sağlanmasının işçileri çalışmaları sırasında sağlığa aykırı etkenlerden ve tehlikelerden korumakla mümkün olabileceği, dolayısıyla konunun çalışma hayatına ilişkin teknik bilgi birikimi ve teknik uzmanlık gerektirdiği, kural ile iş güvenliği uzmanlığının sadece mühendis, mimar ve teknik elemanlar tarafından yapılabilecek bir iş olmaktan çıkarıldığı, kuralda bahsedilen müfettişlerin hukuk, siyasal bilimler ve idari bilimler gibi sosyal bilimler alanlarından mezun olan kişiler olduğu ve bu kişilerin teknik bilgi birikiminden yoksun oldukları, bu durumun eşitlik ilkesine aykırı olduğu, iş güvenliği uzmanlığı tanımının bu şekilde idari denetim, inceleme ve soruşturma yapmakla görevli ve yetkili olanlara açılmasının kavram karışıklığına yol açabileceği ve

çalışma barışını bozucu nitelikte olduğu belirtilerek kuralın, Anayasa'nın 2., 10. ve 49. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Kanun'un iş güvenliği uzmanının tanımının yapıldığı ve aynı zamanda itiraz konusu kuralın da yer aldığı 3. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (f) bendinde, "*İş Güvenliği Uzmanı: Usul ve esasları yönetmelikle belirlenen, iş sağlığı ve güvenliği alanında görev yapmak üzere Bakanlıkça yetkilendirilmiş, iş güvenliği uzmanlığı belgesine sahip, Bakanlık ve ilgili kuruluşlarında çalışma hayatını denetleyen müfettişler ile mühendislik veya mimarlık eğitimi veren fakültelerin mezunları ile teknik elemanı ifade eder.*" denilmektedir. İtiraz konusu kural, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ve ilgili kuruluşlarında çalışma hayatını denetlemekle görevli müfettişlerin de iş güvenliği uzmanı olabileceklerini düzenlemektedir.

Buna göre iş güvenliği uzmanı olmak için hem kuralın itiraza konu kısmında anılanlar hem de diğer şekilde iş güvenliği uzmanı olabilecek teknik personel için; usul ve esasları yönetmelikle belirlenen, iş sağlığı ve güvenliği alanında görev yapmak üzere Bakanlıkça yetkilendirilmiş, iş güvenliği uzmanlığı belgesine sahip olmak şarttır.

Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti, eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına saygılı, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, Anayasa ve hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık olan devlettir.

Anayasa'nın 49. maddesinin ikinci fıkrasında, "*Devlet, çalışanların hayat seviyesini yükseltmek, çalışma hayatını geliştirmek için çalışanları ve işsizleri korumak, çalışmayı desteklemek, işsizliği önlemeye elverişli ekonomik bir ortam yaratmak ve çalışma barışını sağlamak için gerekli tedbirleri alır.*" hükmüne yer verilmiştir.

Yasamanın genelliği ilkesi uyarınca Anayasa'da bir konuda emredici ya da yasaklayıcı bir kural konulmamışsa, bu konunun düzenlenmesi anayasal ilkeler içinde kanun koyucunun yetkisindedir. İş güvenliği uzmanlığı ile ilgili olarak Anayasada herhangi bir hükme yer verilmediğinden kimlerin bu mesleği yürütebileceği hususu kanun koyucunun takdirindedir.

Kuralda bahsedilen görevliler; Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Sosyal Güvenlik Kurumu ve Türkiye İş Kurumunda görev yapan ve çalışma hayatını denetleyen müfettişlerdir. Söz konusu kişiler mesleğe özel bir yarışma sınavı ile müfettiş yardımcısı olarak girmekte, en az üç yıl boyunca başarılı olarak çalışma şartlarını yerine getirdikten sonra kurumlarınca yapılacak yeterlilik sınavına girebilmekte ve sınavda başarılı olmaları hâlinde müfettiş olarak atanabilmektedirler. Anılan görevliler, gerek yardımcılık ve yetiştirme dönemlerinde ve gerekse mesleklerini ifa ettikleri ilerleyen yıllarda hem görev yaptıkları kurum mevzuatının gerektirdiği bilgilere sahip olmakta hem de çalışma hayatını ilgilendiren diğer teknik mevzuatın öğrenilmesi ve uygulanması konusunda gerekli ve yeterli donanıma sahip olarak yetişmektedirler. Kaldı ki çalışma hayatını denetleyen kapsama dâhil müfettişler, kural ile kendilerine ilave bir imkân olarak verilen iş güvenliği uzmanlığı mesleğini icra edenlerin yapmış olduğu iş ve işlemleri denetlemekle görevli ve yetkilidirler.

Çalışma hayatı içerisinde daha önceden yer almayan ve Kanun ile sisteme dâhil olan iş güvenliği uzmanlarının, işyerlerinde ve diğer çalışma ortamlarında iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili olarak alınacak ve uygulanacak tedbirleri belirleme ve belirlenen bu tedbirlerin hayata geçirilmesi konusunda gerçekleştirecekleri faaliyetler doğrudan doğruya çalışanları korumaya

yönelik olacağından söz konusu unvana sahip kişiler arasına yukarıda niteliklerine değinilen kişilerin de dâhil olması Anayasa'nın 49. maddesiyle çelişmez.

Buna göre iş güvenliği uzmanlığı belgesine sahip olmak şartıyla, iş güvenliği uzmanı olabilecek kişiler olan mühendis, mimar ve teknik elemanlar arasına Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ve ilgili kuruluşlarında çalışma hayatını denetlemekle görevli müfettişlerin de dâhil edilmesi kanun koyucunun takdirindedir. Bu düzenlemenin kanun koyucunun gözettiği amacı yerine getirip getiremeyeceği hususu yerindeliğe ilişkin olup anayasallık denetiminin kapsamı dışındadır.

Açıklanan nedenlerle, itiraz konusu kural Anayasa'nın 2. ve 49. maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 10. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

VI- SONUÇ

20.6.2012 tarihli ve 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'nun 3. maddesinin (1) numaralı fıkrasının, 12.7.2013 tarihli ve 6495 sayılı Kanun'un 101. maddesiyle değiştirilen (f) bendinde yer alan "*Bakanlık ve ilgili kuruluşlarında çalışma hayatını denetleyen müfettişler.*" ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, 14.1.2015 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan

Başkanvekili

Başkanvekili

Haşim KILIÇ

Serruh KALELİ

Alparslan ALTAN

Üye

Üye

Üye

Serdar ÖZGÜLDÜR

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Esas Sayısı : 2014/138
Karar Sayısı : 2015/7

Üye

Burhan ÜSTÜN

Üye

Engin YILDIRIM

Üye

Nuri NECİPOĞLU

Üye

Hicabi DURSUN

Üye

Celal Mümtaz AKINCI

Üye

Erdal TERCAN

Üye

Muammer TOPAL

Üye

Zühtü ARSLAN

Üye

M. Emin KUZ

Üye

Hasan Tahsin GÖKCAN